

KATALANAREN ERABILERA KATALUNIAKO EGUNEROKO PRENTSAN

Elena Sintes Pascual

Soziologoa

Bartzelonako Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans-eko ikertzailea

Helbide elektronikoa: esintes@eresmas.com

Artikulu hau egilea Bartzelonako unibertsitateko Gizarte Egitura eta Aldaketa doktoretzako programan Ana Colladoren zuzendaritzapean egiten ari den doktoretza tesian oinarritzen da. Tesiaren gaia hizkuntza katalanaren erabilera da, Katalunian saltzen den informazio orokorreko eguneroko prentsan. Sektoreko enpresek eta profesionalek argitalpenetan katalanaren erabilerekin duten jarrera ikertzen eta aztertzen du lanak. Komunikabideen gizarte zeregina gero eta garrantzitsuagoa da, kultura zabaltzeko sistema gisa, eta, horren ondorioz, beharrezkoa da barne ikuspegiak hizkuntza katalana arlo horretan zenbateraino erabiltzen den jakitea. Alegia, komunikabideek hizkuntza katalana zergatik erabiltzen duten eta zergatik ez aztertu behar da, bai eta gauza bat ala bestea erabakitzeak eragina duten arrazoiak, motibazioak eta interesak ere.

Tesiak ikuspegi soziologikotik heltzen die hizkuntz erabilerei (hizkuntz erabilera gizarte egitura jakin batean gertatzen den gizarte ekin-tzat hartua). Kazetaritza arloko hizkuntz erabilerak ulertu ahal izateko, hedabideak zein egituratan dauden jakin behar da. Hortaz, honako hipotesi hau hartzen da abiapuntutzat: oro har, komunikazio arloko enpresek eta, bereziki, prentsakoek, euren hizkuntz politikak eta estrategiak egiten dituztenean, zenbait faktorek baldintzatuta daude; lau

hauek azpimarratu behar dira, besteak beste: egitura demolinguistikoa, komunikabideen arloko egitura, hizkuntz politika eta nagikeria historikoa *-habitus¹-*.

1. METODOLOGIA

Tesi honetan teknika kuantitatiboak eta teknika kualitatiboak bateratzen dira. Proposatutako helburuak lortzeko, metodologia kuantitatiboa erabiltzen da, Kataluniako biztanleek katalana zenbateraino ezagutzen eta erabiltzen duten aztertzeko, bai eta ezagutza eta erabilera horien bilakera aztertzeko ere. Datuak Institut d'Estadística de Catalunya egindako hizkuntz erroldetatik eta azken hogeitun urteetan egindako inkesta soziolinguistikoetatik atera dira.

Halaber, metodologia hori katalanaren erabilerak prentsan izan duen bilakaera aztertzeko erabiltzen da, eta, horretarako, zenbait informazio iturri erabili dira: Oficina de Justificació de la Difusió i l'Estudi General de Mitjans, Anuari d'Estadística de Catalunya, Anuari de la Informació de Catalunya eta Kataluniako Generalitat-eko Estadístiques Culturals.

Metodologia kualitatiboa prentsako enpresen eta profesionalen iritzia, jarrerak eta jarduerak aztertzeko erabiltzen da eta elkarrizketa sakonen bidez egiten da. Kataluniako kazetaritza sektoreko zenbait pertsona elkarrizketatu nahi da, eta haiek aukeratzeko, irizpide jakin batzuetan oinarritutako lagin estrategikoa erabiliko da. Hona irizpideok: Katalunian hedatzen diren informazio orokorreko egunkariak, 10.000 aleren gutxieneko hedapena, jarrera ideologikoa eta katalana sustatzeko dirulaguntza publikoak erabiltzea ala ez. Aukeraturako egunkari bakoitzetik, argitaletxeko ordezkari bat, egunkariko zuzendaritzako ordezkari bat eta erredaktore bat elkarrizketatzea da helburua.

2. EGITURA DEMOLINGUISTIKOA

Hain ezaugarri kultural garrantzitsua *-alegia, hizkuntza-* arlo jakin batean *-kasu honetan, prentsan-* aztertzeko, kontuan hartu behar da zein euskarritan garatzen den: biztanleriarengan, hain zuzen ere. Komunikazio arloko enpresek egindako edozein enpresa politikaren edo estrategia-ren helburua publiko jakin batengana iristea da, eta hedabideak eta publikoa lotzeko bidea hizkuntza da.

Kataluniako gaur egungo egoera bi ikuspuntutik aztertu behar da: hizkuntzaren ezagutzaren ikuspuntutik eta erabileraren ikuspuntutik. Institut d'Estadística de Catalunya 1986tik neurtzen du katalanaren ezagutza. Hain zuzen, "hizkuntz errolda" izenekoak egiten ditu, biztanleen erroldez eta udal erroldez gain. Abiapuntu ona da hizkuntzaren ezagutzaren azterketa demolinguistikoa egiteko, azken hamabost urteotako² erroldetako datuak baititugu *-alegia, biztanleria osoarenak-,* ulermen, mintza-

Sektoreko enpresek eta profesionalen argitalpenetan katalanaren erabilerarekiko duten jarrera aztertzeko du lanak. Komunikabideen gizarte zeregina gero eta garrantzitsuagoa da, kultura zabaltzeko sistema gisa, eta, horren ondorioz, beharrezkoa da barne ikuspegitik hizkuntza katalana arlo horretan zenbateraino erabiltzen den jakitea.

**Prentsan aztertze-
kontuan hartu behar da
zein euskarritan garatzen
den: biztanleriaren,
hain zuzen ere.**

**Komunikazio arloko
enpresek egindako edozein
enpresa politikaren edo
estrategiaren helburua
publiko jakin batengana
iristea da, eta hedabideak
eta publikoa lotzeko
bidea hizkuntza da**

men, irakurmen eta idazmen trebetasunei buruz. Lau adierazle horiek 1. taulan agertzen dira, hizkuntz erroldak egin diren urteetan lortutako datuekin batera. Aztertutako lehen urtean –alegia, 1981ean–, hizkuntzaren erabilera soilari buruzko informazioa soilik jaso zuten. Emaitzak ehunekotan adierazten dira, trebetasun bakoitzeko baiezeko erantzunen arabera.

1996an, ia katalan guztiek ulertzen zuten hizkuntza katalana, %75ek hitz egiten edota irakurtzen zekiten, eta %50 inguruk idazten zekiten. Hizkuntz errolda horrek islatutako egoera izugarri desberdina da 1981ekoak erakutsitakoaren aldean. Zer gertatu da hamabost urte horietan? Lehen ondorioa honako hau da: katalanaren ezagutzak hazkunde konstantea izan du aztertutako hamabost urteetan. 1981ean, katalanen %80k ulertzen zuten katalana, eta, urtetik urtera, ehuneko hori handituz joan da, 1996ko %95era iritsi arte. Beste modu batean esanda, katalana ulertzen ez duten katalanen ehunekoa %19 izatetik %5 izatera igaro da denbora tarte horretan. Joera hori erroldak aztertzen dituen trebetasun guztietan gertatu da: katalanez hitz egiten dakien jendearen ehunekoa 1986ko %64tik 1996ko %75era igaro da; irakurtzen dakitenen kopurua %60tik %72ra handitu da; eta idazten dakitenen kopurua, berriz, %31tik %46ra.

Jendeak gutxien aitortzen duen trebetasunik eza katalanez idazten jakitea da, baina, hala ere, urte horietan gehien handitu da; izan ere, %45eko hazkundea izan du lehen eta azken errolden artean. Beste hiru trebetasunak (ulermena, mintzamina eta irakurmena) %17 eta %20 arteko ehunekotan handitu dira. Lau ezaugarriok handitzeko joera dute, eta horrek adierazten du hizkuntzaren ezagutza orokorra homogeneizatzen ari dela, haien arteko aldeak gero eta txikiagoak baitira, urterik urte.

1. TAULA: KATALANAREN EZAGUTZAREN BILAKAERA, KATALUNIAN, 1981-1996 (EHUNEKOTAN)

Hizkuntz trebetasunak ^(a)	Urteak				
	1981	1986	1991	1996	Aldaketa tasa
Ulertzen du	79,8%	90,3%	93,8%	95,0%	19,0
Hitz egiten daki	-	64,0	68,3	75,3	17,7
Irakurtzen daki	-	60,5	67,6	72,4	19,7
Idazten daki	-	31,5	39,9	45,8	45,4
Ez du ulertzen	18,8	9,4	6,2	5,0	-73,4

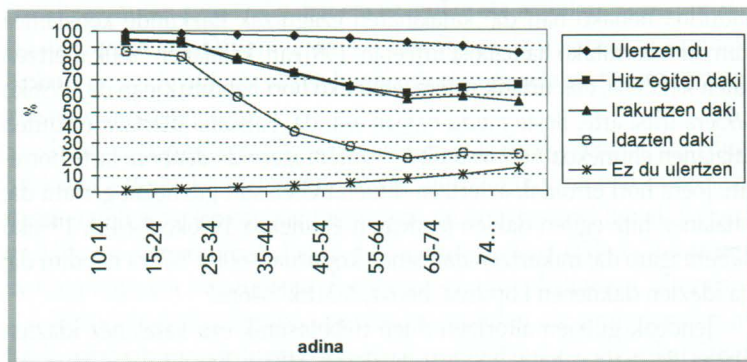
Iturria: Institut d'Estadística de Catalunya web orria (www.idescat.es)

Oharra: (a) Erreferentziatutako hartutako biztanleria Kataluniako bi urte eta gehiagoko pertsonak osatzen dute.

Behin katalanaren ezagutza orokorrean aztertutakoan, azterketa sakonagoa egin behar da, eta, horretarako, ezagutza maila biztanleen artean nola banatzen den aztertu behar da; alegia, alderdi bereizgarriak ezagutu behar dira. Edozein gizarte egituratan dagoen aniztasuna hizkuntz egituraren aniztasunean islatzen da. Zenbait eragilek –hala nola, bizilekua, jatorri geografikoa, adina, ikasketa maila eta klase egiturako kokapena– eragina dute hizkuntza katalanaren ezagutza mailan. Haietatik, jatorri geografikoa eta, batik bat, adina dira elementu bereizgarri

nagusiak. Azken eragile horrek agerian jartzen du katalanez eskolatu diren taldeen eta besteen arteko aldea oso handia dela. Esate baterako, gazteen %90 baino gehiagok dakite katalanez irakurtzen; adinekoen erdiak soilik du trebetasun hori. Begi bistakoa da, beraz, katalanezko prentsaren merkatua bideratzeko behar bezain hedatuta dagoela katalanez irakurtzeko trebetasuna (ikus 1. irudia).

1. IRUDIA: KATALANAREN EZAGUTZA, ADINAREN ARABERA, 1996 (EHU-NEKOTAN)

ITURRIA: Institut d'Estadística de Catalunya web orria (www.idescat.es)

OHARRA: Erreferentziazat hartutako biztanleria Kataluniako bi urte eta gehiagoko pertsonen osatzen dute.

Kataluniako hizkuntz errealitatea konplexua da. Kataluniako historiako azken garaian, hirurogeiko eta hirurogeita hamarreko hamarkade-tako immigrazio fenomenoaren eragina oso handia izan zen; izan ere, gizarte mapa bitxia sorrarazi du, eta horrek eragin handia izan zuen Kataluniako kulturen eta nortasunean. Katalanaren ezagutzaren maila oso lotuta dago Katalunian bizitzen emandako urte kopuruarekin: oro har, zenbat eta handiagoa izan urte kopuru hori, orduan eta hobeto eza-gutzen da katalana. Alabaina, aztertutako lau gaitasunetan, besteak bai-no gaitasun kaskarragoak dituen jende multzo bat antzeman izan da: 1961. eta 1975. urteen artean iritsitakoak dira; hain zuzen, multzo horre-tan, katalana ulertzen ez duten eta hitz egiten eta irakurtzen ez dakiten pertsonen ehunekorik handienak daude. Horrek ikaragarri baldintzatzen du hizkuntza katalanaren erabilera erreala.

Hizkuntz erroldak hizkuntz errealitatearen zati baten berri soilik ema-ten dute, ezagutzarena, alegia. Beste zatia -hots, katalanaren erabilera-inkesta soziolinguistikoen bidez neurtzen da, horiek katalanaren erabilera soziala ikertzen baitute bizitza publikoko eta bizitza pribatuko zenbait arlo-tan. Inkesta horien egiaztapen nagusiaren arabera, hizkuntzaren benetako erabilera ezagutza maila baino askoz ere txikiagoa da. Hain zuzen, azken urteotan egindako ikerketa soziolinguistikoek adierazten dutenez, gaztela-nia da hiritar askoren hizkuntza, eta katalanaren erabilera maila gaztelania-rena baino askoz txikiagoa da zenbait arlotan; esaterako, prentsan.

Katalanez idazten jakitea %45 hazi da lehen eta azken errolden artean. Ulermena, mintzamina eta irakurmena ere handitu dira. Lau ezaugarriok handitzeko joera dute, eta horrek adierazten du hizkuntzaren ezagutza orokorra homogeneizatzen ari dela, haien arteko aldeak gero eta txikiagoak baitira, urterik urte

Esate baterako, gazteen %90 baino gehiagok dakite katalanez irakurtzen; adinekoen erdiak soilik du trebetasun hori. Begi bistakoa da, beraz, katalanezko prentsaren merkatua bideratzeko behar bezain hedatuta dagoela katalanez irakurtzeko trebetasuna (ikus 1. irudia)

3. PRENTSAREN ARLOKO EGITURA

Behin egitura soziolinguistikoa ikertutakoan, kazetaritza eremuko egitura nola antolatzen den aztertzen da. Kataluniako sistema komunikatiboa nazioarteko bihurtzen ari da pixkanaka, eta testuinguru horrek gizarte arlo guztietan eragiten du. Komunikabideetako enpresa egituraren prozesu bikoitza gertatzen ari da: egunkarien jabetza enpresa kopuru urri batean sartzen eta biltzen ari da. Katalunian Godó eta Zeta taldeek biltzen dituzte salmenta gehienak; izan ere, argitalpen handietako lau bi talde horietakoak dira (*El Periódico de Catalunya*, *La Vanguardia*, *Sport* eta *El Mundo Deportivo*). Informazio orokorreko prentsari dagokionez soilik, 2001ean bi taldeon artean zabaldutako aleen %60 saldu zuten. Eta horretaz gain, multinazional handiak gero eta komunikabide gehiago biltzen ari direnez, bi enpresa haiek ezin dituzte esparru katalan jakin baten beharrei erantzuteko bideratutako politikak garatu.

Katalanak prentsaren duen agerpen mailari dagokionez, Bartzelonan argitaratutako prentsa eta Kataluniako gainerako lekuetan argitaratutakoa bereizi egin behar dira. Lehenengoak Kataluniako lurralde osoa eta, batez ere, lurralde estatala hornitzeko helburua du, eta hiriburutik kanpo argitaratutako prentsak, aldiz, tokian tokiko hedapena du, batik bat. Gainera, tokian tokiko eta eskualdeko prentsak hizkuntza katalana erabiltzeko apustu argia egin du, eta Bartzelonako prentsak, berriz, gehienbat gaztelania erabiltzen jarraitzen du.

Oro har, gaztelaniak menperatzen du informazio orokorreko eguneroko prentsaren merkatua. Oso ale gutxi argitaratzen dira katalanez: %25 baino zertxobait gehiago. Nahiz eta katalana oso gutxi agertu prentsaren gaur egun egoerarik onenean gaude, demokrazia berrezarri zenetik. Laurogeiko hamarkadaren hasieran, Katalunian hedatzen ziren egunkarien %7 soilik argitaratzen ziren katalanez. Ehuneko hori apurka-apurka handitu zen laurogeita hamarreko hamarkadaren hasiera arte; izan ere, garai hartan egunkarien %11 argitaratzen ziren katalanez. Baina *El Periódico de Catalunya* egunkariaren argitalpen katalana eta Segre egunkaria (Lleidan argitaratua) agertu zirenean, jauzi kualitatiboa gertatu zen katalanaren erabileran. 1996an, hedatutako egunkarien %12 katalanez idatzita zeuden, eta *El Periódico* egunkariaren edizio elebiduna eta Segre 1997an agertu zirenean, berriz, ehunekoa bikoiztu egin zen (%25 1998an).

Katalana oso-oso gutxi agertzen da prentsaren hein handi batean, merkatu espainolari lehentasuna eman zaiolako merkatu katalanaren aurrean. Komunikazio sistemako egituraren eraginez, enpresa katalanek ikuspegi espainoletik planteatzen dituzte euren helburu ekonomikoak; alegia, askotan, merkatu estatala dute helburu-baita, zenbaitetan, nazioarteko merkatua ere-. Hortaz, interes ekonomikoak eta politikoak direla edo nagikeria historikoa dela, komunikazio esparru katalanaren izaera ez dagoela erabat egituratuta baieztatu daiteke. Bederen, Katalunian egindako

komunikabideek ez dute merkatu objektibo gisa ulertzen. Tokian tokiko esparruan soilik lan egiten ari dira zeharo katalana den ikuspegitik. Azken urteotan, tokian tokiko komunikazioak hazkunde nabarmena izan du, zenbait enpresa ekimen sortu direlako, eta hori komunikazio egoera aldatzen ari da. Kasurik paradigmatikoa tokian tokiko komunikabideen sarea eratzea da (Coordinadora de Mitjans -Comit-). Sare horren helburua etorkizun hurbilean zenbait egunkarik osatutako egunkari nazional baten proiektua sendotzea da.

Hala ere, beste elementu bat hartu behar da kontuan: enpresa egituraren ezaugarriak. Zenbait egileren arabera, Kataluniako burgesiak ez du inolako interesik komunikazio esparru katalana sortzeko. Marcial Murcianok "burges katalanek bertako komunikabideak garatzeko izan duten -eta izaten duten- eginkizuna oso kaskarra izan dela" azpimarratzen du (Giner, 1998: 866). Rosario De Mateok (1988: 20), berriz, honakoa ondorioztatzen du: "duela hiru mende eta erdi sortu zenetik, Kataluniako prentsaren ezaugarria -nahiz eta arlo ideologiko, politiko eta kultural osoari erantzuten dioten gauza asko eta oso anitzak argitaratu- masen benetako prentsa bihurtzeko ezintasuna izan da. Horren arrazoiak, batez ere, sektorea ekonomikoki sostengatu duen enpresa ahultasuna eta irakurle kopuru txikia dira. Aldi berean, eta, batik bat, jasan izan diren gorabehera politikoen ondorioz, Katalunian ezin izan da katalanezko prentsa sendoa eta eragin handikoa garatu".

Administrazio publikoak garatu ditu ikuspegi katalanez egindako komunikabideak, Corporació Catalana de Ràdio i Televisió sortu baitzuen (telebista eta irrati publikoak kudeatzen du). Xede nagusia komunikazio esparru katalana eratzea izan da, eta, horren bidez, ekimen pribaturik eza ordezkatzeta.

Baina arazoa ez da soilik katalanezko prentsaren eskaintzarik ez izatea; hain zuzen ere, oro har, egunkariak irakurtzeko eskaria izugarri txikitu da. Prentsa irakurtzen dutenen kopurua txikia izaten da, eta, azken urteotan, egoera larriagotu egin da. Salmenta kopurua jaisten ari da 1998tik aurrera (ikus 2. taula), eta, horrez gain, publizitatearen diru sarrearak ere nabarmen jaitsi dira. Kataluniako prentsa atzeraldian dago, Estatukoa bezala. Josep Lluís Gómez Mompert eta David Vidal egileen arabera (Corominas, 2003:26), sektorea krisi hirukoitz baten aurrean dago: lehenengoa, hedapenaren eta irakurle kopuruaren beherakada; bigarrena, ikus-entzunezko kulturaren oinarritutako kazetaritza eredutik kultura hipertestualaren eredurako trantsizioa; eta hirugarrena, krisi ekonomikoa.

Katalunian argitaratzen diren egunkari nagusiek salmenta kopuruaren jaitsiera nabaria izan dute azken urteotan. Aitzitik, penetrazio prentsa delakoak (esparru estatalekoa) oso hazkunde handia izan du. Eskualdeko prentsaren egoera oso desberdina da. Egunak joan eta egunak etorri, gero eta onarpen maila handiagoa du. Salmenta kopurua handitzen ari da, etengabe, eta horren ondorioz, berezko komunikazio esparrua eta merkaturiko egoera sendoa finkatzen ari da. Aldi berean, azken hiru urteetan,

Hizkuntzaren benetako erabilera ezagutza maila baino askoz ere txikiagoa da. Hain zuzen, azken urteotan egindako ikerketa soziolinguistikoek adierazten dutenez, gaztelania da hiritar askoren hizkuntza, eta katalanaren erabilera maila gaztelaniarena baino askoz txikiagoa da zenbait arlotan; esaterako, prentsan

Katalanak prentsan duen agerpen mailari dagokionez, Bartzelonan argitaratutako prentsa eta Kataluniako gainerako lekuetan argitaratutakoa bereizi egin behar dira. Tokian tokiko eta eskualdeko prentsak hizkuntza katalana erabiltzeko apustu argia egin du, eta Bartzelonako prentsak, berriz, gehienbat gaztelania erabiltzen jarraitzen du

produktu berri bat agertu da kazetaritzaren merkatuan: doako prentsa. 2000n, *Barcelona y m@s* egunkaria sortu zen Bartzelonan, eta, 2001ean, *Metro Directe* agertu zen Kataluniako hiriburuetan. Oraindik ez dago argi zer-nolako eragina izango duen komunikabide berri horien hedapenak sektoreko egiturari: alde batetik, egunkari horiek agertzean, ordainpeko egunkariak argitaratzen dituzten enpresen mesfidantza sortu da; eta beste alde batetik, zenbait adituren arabera, prentsa mota hori irakurtzen dutenak ordaindu beharreko prentsaren irakurle bihurtuko dira.

5.Taula: GAZTETXOEN EUSKARARI BURUZKO ADIERAZPENEN BILAKAERA 1991/1999

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Katalanez argitaratuak	66893	74657	70831	91218	157919	152825	147329	142435
El Periódico de Catalunya (katalanez) (1)	-	-	-	19164	81364	76000	70690	64834
Avui	36281	40864	36276	33162	32700	30646	29709	29565
El Punt (4)	15302	17894	18555	20931	21700	22908	22999	22987
Regió 7 (5)	8214	8692	8500	8543	9017	9205	9212	8928
Diari de Girona	7096	5945	5395	5915	6075	6589	6864	7834
Segre (katalanez) (3)	-	-	-	1393	4947	5248	5567	5813
El 9 Nou (Vallès Occidental)	-	1262	2105	2110	2116	2229	2288	-
El 9 Punt				-	-	-	-	2474
Gaztelaniaz argitaratuak	504997	537554	518482	507489	442040	428030	420556	418280
Katalunian argitaratuak								
La Vanguardia	191330	192854	186534	197810	199024	192039	179943	185584
El Periódico de Catalunya (gaztelaniaz)	188504	209436	205270	181855	120963	113794	105896	95009
Diari de Tarragona	12224	12600	12982	12956	13523	13709	14069	14251
Segre (gaztelaniaz)	11896	12188	12254	10824	7873	7754	7770	7366
Diari de Sabadell	7143	6706	6558	6236	6223	6087	6151	5920
Diari de Terrassa	5704	5466	5559	5447	5263	5324	5435	5449
La Mañana	6356	5908	5762	5918	5807	5209	5606	5418
Argitalpen estatala								
El País (2)	57606	62046	55994	57387	56206	54777	57156	56414
El Mundo del siglo XXI (2)	12497	18580	17357	19091	17645	17175	18075	18052
La Razón	-	-	-	-	-	2315	8631	13850
ABC	11737	11770	10212	9965	9513	9847	11824	10967
Diario 16 (a)	1143	1143	-	-	-	284	1550	-
Guztira	571890	612211	589313	598707	599959	580855	567885	560715
Katalanezkoen %, guztira	11,70	12,19	12,02	15,24	26,32	26,31	25,94	25,40

OHARRAK:

- (1) Katalanezko argitalpena 1997ko urriaren 28an hasi zen
- (2) Kataluniarako berezko argitalpena duten estatu mailako egunkariak
- (3) Katalanezko argitalpena 1997ko irailaren 11n hasi zen
- (4) 1994: argitalpen bat. 1995: hiru argitalpen. 1996: lau argitalpen irailetik aurrera
- (5) 1994: argitalpen bat. 1995: bi argitalpen
- (a) Desagertutako egunkaria

ITURRIA:

2002ko Anuari estadístic de Catalunya
 2001eko Anuari estadístic de Catalunya
 Economia i Cultura a Catalunya. Estadística bàsica. 1998ko edizioa
 (hiru iturriak OJDren datuetan oinarritzen dira)

4. HIZKUNTZ POLITIKA

Enpresen hizkuntz jarrera ere politikariek arlo horretan egiten dutenaren menpe dago; alegia, hizkuntz politikaren neurrien menpe dago. Kataluniako Generalitat hizkuntza katalanak zenbait gizarte esparrutan duen egoera normalizatzen ahalegindu da. Komunikabideen esparruan, bi arlotan jardun du nagusiki: alde batetik, katalanaren gutxieneko presentzia bermatzen duten komunikabide publikoak sortu ditu; eta, beste alde batetik, katalanaren erabilera sustatzeko dirulaguntzak eman dizkie enpresa pribatuei.

Urtero, Kultur Sailak aurrekontu jakin bat zuzentzen du katalana sustatzeko neurriak ezartzeko (2001ean, laguntzaren diru kopurua 3.882.538,2 eurokoa izan zen). Politika horrek zerikusi handia izan du azken urteotan katalanez idatzitako prentsaren hazkundearekin, normalizazio osoa lortzeko nahikoa izan ez den arren.

5. OHITURAK (HABITUS)

Beraz, egoera paradoxikoa da: prentsa katalanez irakur dezakeen merkatura badago (ezagutza maila eta irakurmen ahalmena oso handiak dira), baina gaur egungo katalanezko prentsaren eskaintza txikiagoa da.

1976an Avui sortu zenean, ordura arteko ordena apurtu egin zen, eta itxaropen asko sortu ziren; hala ere, denborak aurrera egin ahala, ezerezean geratu dira. Hogei urte geroago, gauzak ez dira asko aldatu, eta idatzizko prentsan argitalpen gehiago daude gaztelaniaz katalanez baino. Errealitateak, hortaz, arrazoia ematen dio Bourdieuri, honakoa esaten baitu: ekintzak lortutako xedapenetan oinarritzen dira –frankismoaren ondorioetan, hain zuzen– eta astiro-astiro aldatzen dira.

Beraz, prentsa enpresei dagokienez, gaztelaniaz argitaratzeko joerari eusten diote oraindik orain, eta, dirudienez, ez dute interes handirik euren estrategia hizkuntzaren aldetik katalana den merkatura bideratzeko –tokian tokiko ekimenen bidez izan ezik–. Irakurleei dagokienez, Jürgen Habermasen arabera, sistemak bere arauak ezarri ditu eta xedapen bihurtu ditu, eta baieztatu daiteke irakurleek arau horietan oinarritzen dituztela euren ekintzak; beraz, askorentzat gaztelaniaz irakurtzen jarraitzea “naturala” da.

Horregatik, garrantzitsua da honakoa aztertzea: pertsonek gizartea nola eraikitzen duten egituraren duten lekutik. Horixe da, hain zuzen ere, tesi honetako helburua: egitura objektiboen eta eragile baten –alegia, kazetaritza enpresen– pertzepzio subjektiboaren arteko harreman dialektikoa aztertzea. Hurrengo hilabeteetan, informazio orokorreko eguneroko prentsaren sektoreko enpresek eta profesionalek katalanaren erabilerarekiko dituzten iritziak, jarrerak eta jarduerak aztertzea aurreikusten da. Enpresariek eta profesionalek egunkariak zein hizkuntzatan argitara-

*Administrazio publikoak
garatu ditu ikuspegi
katalanez egindako
komunikabideak,
Corporació Catalana de
Ràdio i Televisió sortu
baitzuen (telebista eta
irradi publikoak
kudeatzen du). Xede
nagusia komunikazio
esparru katalana eratzea
izan da, eta, horren bidez,
ekimen pribaturik eza
ordezkatzeta*

*Kataluniako Generalitat
hizkuntza katalanak
zenbait gizarte esparrutan
duen egoera
normalizatzen ahalegindu
da. Komunikabideen
esparruan katalanaren
gutxieneko presentzia
bermatzen duten
komunikabide publikoak
sortu ditu; eta
katalanaren erabilera
sustatzeko dirulaguntzak
eman dizkie enpresa
pribatuei*

Beraz, prentsa enpresei dagokienez, gaztelaniaz argitaratzeko joerari eusten diote oraindik orain, eta, dirudienez, ez dute interes handirik euren estrategia hizkuntzaren aldetik katalana den merkatura bideratzeko –tokian tokiko ekimenen bidez izan ezik–. Irakurleei dagokienez, askorentzat gaztelaniaz irakurtzen jarraitzea “naturala” da

tu erabakitzen dutenean dituzten motibazioak eta arrazoiak ezagutzea oso garrantzitsua da sektorearen azterketa sakona egiteko. Haien erabakiek kazetaritza merkaturak egituratzen dute, baita, hain zuzen ere, Kataluniako prentsaren sektoreko hizkuntz egoera ere.■

OHARRAK

1. Pierre Bourdieu definitutako kontzeptua da; *Habitus* kontzeptua egitura mental eta kognitiboetakoak, haien bidez pertsonak gizartean bizi baitira; gizabanakoen portaera egituratzen duten eske-mak dira, eta pertsonen erabakiak, pentsamenduak eta jarrerak bideratzen dituzte. “*Habitus* egitura antolaketa eta antolaketa egituratzaileek sozialki osatutako sistema da, praktikaren bidez lortzen da eta funtzio praktikoa bideratuta dago zeharo” (Pierre Bordieu eta Loïc J.D. Wacquant, 1994: 98).
2. Artikulu hau idatzi zenean, artean 2001eko biztanleria erroldako datuak argitaratu gabe zeuden.

AIPATUTAKO BIBLIOGRAFIA

- Bourdieu, Pierre eta Loïc J.D. Wacquant (1994) *Per a una sociologia reflexiva*, Barcelona: Ed. Herder. 262 or.
- Giner, Salvador (koord.) (1998) *La societat catalana*, Barcelona: Institut d’Estadística de Catalunya. 119 or.
- Rosario de Mateo, Jaume Vilalta, Joan M. Corbella, Daniel E. Jones (1988) *La premsa a Catalunya als anys 80*, Barcelona: Kataluniako Generalitat. Kultur Saila. 84 or.
- Corominas, Maria (koord.) (2003) *Informe de la comunicació a Catalunya 2001-2002*, Bellaterra: Bartzelonako Unibertsitate Autonomia. 239 or.